
Hernádi Miklós

1. Bár a szimbolikus interakcionizmus szemléletével kétségkívül felfedezhető a modern társadalmakban bizonyos, a kemény szociológiai determinánsokon átívelő férfi vagy női összetartozástudat (szolidaritás, cinkosság stb.), és ez a másik nemhez tartozókkal szemben már kisgyermekkorban artikulálódik – ami rendjén is van, hiszen senki sem "ember", mindenki vagy férfi vagy nő –, én magam erősen kétlem akár férfi, akár női "összeesküvés" létezését, amely a másik nem tagjainak elnyomásában élné ki magát. Ha ilyen elnyomás vagy elnyomástudat mégis megjelenik a modern társadalmakban, akkor az mindig a nemi szerepekhez *nem* kötődő érdekvédelem vélejárója. Így például a magyar jogrendszer nőpreferenciája azt az állami érdeket érvényesítette, hogy 1. letörjék a rebellis férfiasságot ötvenhat után, 2. serkentsék a népszaporulatot (ez a legkevésbé sem sikerült), illetve, hogy 3. eldőlték az utódok szocializációját, és így hosszú távon is politikailag passzív, alattvalói társadalomra számíthassanak.

Elnyomástudatot kelthetnek csak az egyik nemet sújtó biológiai szükségszerűségek is, de ezeket végképp nem lehet a másik nem ármánykodásából eredeztetni, illetve a másik nem megfenyítésével, jogainak csökkentésével elhárítani.

Tapasztalataim és kutatásaim szerint több szerelmi és családi interakcióban visz irányító szerepet a nő, mint ahányban a férfi, akár nyílt ez az irányító szerep, akár rejtett. Már a szexuális vagy házassági ajánlatot is a nő realizálja vagy érvényteleníti. A nők világszerte kisebb mérvű szereplése a politikai és gazdasági vezetésben egyrészt kompenzálódik az úgynevezett magánéletben, de nemcsak ott: a médiumokban, a reklámozásban is, másrészt pedig könnyű megmutatni, hogy azok a nők, akik vezetők kívánnak lenni (például Margaret Thatcher, Indira Gandhi, Rita Süssmuth vagy akár Barsiné Pataky Etelka), lényegében akadálytalanul eljuthatnak a csúcsra. Csak éppen a nők tömegei nem szegődnek ilyen célok szolgálatába, és bizonyíthatóan önként, nem valamilyen férfiak általi kizsorítósdi nyomására. Tudományos tény, hogy ennek végső soron hormonális, genetikai okai vannak.

A sokszor fe hánytorgatott bérkülönbséget, amely Magyarországon jó ha öt százaléknyi, remekül érvényteleníti, hogy a magyar nők majdnem tizennyolc évvel hosszabb ideig "húzzák" a nyugdíjat, márpedig a nyugdíj is bér. Az átlagos nő azonos munkáért és azonos munkában eltöltött, időért tehát nemhogy nem kevesebb, de jóval több bért vesz kézhez, mint az átlagos férfi. Egyébként ha egy tőkés úgy érzi, hogy a férfi munkaerőt jobban tudja használni, mint a nőit, szíve joga az előbbit jobban megfizetni.

.....

2. A két nem eltérő küldetésének megkérdőjelezését, küldetéstudatának megzavarását társadalomfilozófiai vétségnek, társadalompolitikai bűncselekménynek tartom. A dolog iróniája, hogy az úgynevezett "női sorsot" egy társadalmi mozgalom sem alázta meg jobban, mint a feminizmus. A szülés átokként való kezelése öngól volt, mert a szülés monopóliumára való hivatkozás a mozgalom legfőbb erőforrása lehetett volna. A mozgalom újabban rendőrségi ügyként kezeli a férfi érdeklődés vagy közeledés mégoly apró jeleit is, ami a férfi–nő viszony deszexualizálásával kétségkívül bizonyos egyenlőséghez vezet el (a bolsevik hőskor felhangjaival), csakhogy ez a sivár egyenlőség épelméjű férfit vagy nőt képtelenség, hogy érdekeljen.

A nők jogegyenlőségére való hivatkozás legtöbbször olyan jogok begyűjtését, felhalmozását jelenti, amely jogokat 1. senki sem vett el a nőktől, illetve 2. ezen jogokat a kötelességoldaluk nélkül kívánják a nők megszerezni. Rendre olyan nők kiálják égre elnyomtatásukat (lásd a magyar tudós nők "Esélyegyenlőség" szervezetét), akik sokkal kevésbé elnyomottak, mint a társadalom valóban perifériára szorított férfiai vagy női, illetve – a tudományos teljesítmények példájánál maradva – tudományon kívüli érveket, eszközöket kívánnak bevetni a könnyebb és gyorsabb érvényesülés érdekében. Az amerikai feministák legújabb kvótakövetelései, amelyeket a szegénylős kormányzati szervek vakon teljesítenek (például nem szabad addig új férfi oktatót felvenni az egyetemi tanszék-re, amíg az ötven százalékot el nem éri a női oktatók aránya), teljesítménycsökkenést támasztanak mind a rezignált férfiak, mind pedig a kedvezményezett nők oldalán, ezért ha társadalompolitikailag talán "méltányosak" is, tudományosan diszfunkcionálisak. A háztartási munkák minuciózus megosztása is azzal az eredménnyel jár, hogy ki-ki azt a munkát végzi (ráadásul a kapcsolódó munkafázistól elszakítva), amelyhez nem ért.

Láttam az amerikai televízióban olyan külpolitikai vitát, amelyen három szakértőnő és egy riporternő csevegett Irak bombázásáról; valamennyien ismerünk otthonülő férfiakat, akiknek sikeres felesége folyton külföldi kiküldetéseken jár – nos, a "nemi szerepek 180 fokos átrendezése" című programnak számomra nem elég, illetve éppoly elégtelen, mint a régi rend egyeduralma.

3. Egyrészt nem volt ilyen mozgalomra szükség, mert az elérhető, csekély számú jogból sokkal többet úgysem lehetett volna megszerezni, illetve oly kevés jog jutott a férfiaknak, hogy az nem volt művészet überolni. Másrészt: a hivatalos nőmozgalom monopóliumot élvezett (lásd az 1973. évi nem hivatalos megmozdulás retorzióit), talán éppen azért, mert egyszer sem szólalt meg a női érdekeket is súlyosan sújtó intézkedések idején (iskolák körzetesítése, panelépítészet, adórendszer). Harmadrészt: a realiztikusan gondolkodó magyar nők az importőr szociológusnőkkel ellentétben belátták, hogy a kezük ügyébe kerülő férfiak kizsigerelésének kisdud bűntényét nem illendő még siránkozással is súlyosbítani.

Végül azért sem volt szükség Magyarországon feminista mozgalomra, mert a nőket érintő legtöbb kérdésben, de különösen a családjogban a nők eleve jogegyenlőséget, sőt jogi fölényt élveztek az 1. pontban elmondottak értelmében.

Kétségtelen azonban, hogy elérték a magyar nők tömegeit a *(Magyar) Nők Lapja* hasábjairól a nyugati feminizmus begyűrűző hullámai. A válások destruktivitásának fokozódásáért, a gyerekek szocializációjának tömeges félresiklásáért, de még a szüléseknek a válási valószínűségekhez igazodó "optimalizálásáért" is a Nyugatról importált feminista szólamokat tartom felelősnek. Például a kötelességoldal nélkül vindikált jogok, a sértett-

.....

ségélmény elterjesztése, a férfi–nő antagonizmusnak a kontradiktórius hontóperi eljárással is fölerősödő meghonosodása, mind olyan jelenségek, amelyek a külső hatás nélkül aligha terjedtek volna el Magyarországon.

Paradox módon azonban autonóm feminista mozgalomra igencsak szükség lett volna Magyarországon, éppen annak felismertetésére, hogy az állami paternalizmus azzal, hogy a családjogra összpontosította a női lakosság lekenyerezését, voltaképpen *visszakényszerítette a családba* a női jogérvényesítést. A családjogi előnyök *leadása* – amely a legtöbb nyugati országban az egyéb jogok követelésével egy időben lejátszódott! – lett volna az az áldozat, amely valóságos és sokrétű női jognövekedéssel járhatott volna.

Ez megér és megérdemelt volna egy mozgalmat Magyarországon.